

6. Prezydent i rząd, czyli władza wykonawcza w Polsce

Organami władzy wykonawczej w Rzeczypospolitej Polskiej są prezydent i rząd. Prezydent jest najwyższym przedstawicielem RP i gwarantem ciągłości władzy państwowej. Rząd prowadzi politykę wewnętrzną i zewnętrzną oraz kieruje administracją rządową. Systemy sprawowania władzy w państwach demokratycznych różnią się w zależności od roli prezydenta i parlamentu (system prezydencki, parlamentarny lub mieszany). Uczniowie i uczennice poznają zasady wyboru i główne uprawnienia prezydenta oraz sposób powoływania rządu i jego kompetencje, a następnie szukają przykładów jego działania. Poznają również strukturę administracji rządowej, dowiadują się, jakie cechy powinien posiadać jej pracownik – urzędnik oraz po co powołano w Polsce służbę cywilną.

CELE LEKCJI WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń/uczennica:

- przedstawia sposób wyboru i podstawowe kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; znajduje informacje o działaniach urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – dział XI pkt 5;
- objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań); przedstawia podstawowe kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wykazuje, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny – dział XI pkt 8;
- **częściowo poza podstawą:** znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; podaje imiona i nazwiska urzędujących wiceprezesów Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej.

PO ZAJĘCIACH UCZEŃ/UCZENNICA POTRAFI

- wyjaśnić, jaką funkcję pełnią w polskim systemie politycznym prezydent i rząd;
- określić, kto wybiera, a kto może odwołać prezydenta i jakie są jego główne uprawnienia;
- określić, kto desygnuje premiera, kto go zatwierdza oraz jakie są główne uprawnienia rządu;
- podać nazwisko aktualnego premiera Polski i wybranych ministrów;
- znaleźć i opracować informacje dotyczące pracy rządu i działań urzędującego prezydenta.

METODY PRACY

- rozmowa nauczająca
- miniwykład
- praca z tekstem

- praca w grupach lub parach
- symulacja

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- kilkanaście egzemplarzy gazet codziennych

JAK PRZEPROWADZIĆ ZAJĘCIA?

WPROWADZENIE

1. „Prezydenci” (rozmowa nauczająca). Zapytaj uczniów i uczennice, czy wiedzą, kto jest Prezydentem RP. Poproś, aby przypomnieli sobie, jak się nazywał i kiedy sprawował władzę pierwszy polski prezydent. Dowiedz się też, czy znają nazwiska jakichś sławnych prezydentów innych krajów (mogą to być postaci historyczne i współczesne).

Zeszyt
ćwiczeń
s. 113
ćwicz. 1

ROZWINIĘCIE

2. „Pierwszy obywatel Rzeczypospolitej” (praca z tekstem, praca własna). Poleć uczniom samodzielne przeczytanie tekstu „Pierwszy obywatel Rzeczypospolitej” (s. 223–224) oraz przyjrzeni się schematowi „Wybrane kompetencje prezydenta” (s. 224). Zaproponuj, żeby każdy wyobraził sobie, że ubiega się o stanowisko doradcy nowo wybranego prezydenta RP. Warunkiem niezbędnym jest rozwiązanie testu „Czy znasz uprawnienia prezydenta?” (s. 225). Uczniowie i uczennice stawiają znak „+” obok zdań prawdziwych, a „-” obok zdań fałszywych. Każdy zapisuje swoje odpowiedzi na kartce. Na zakończenie ćwiczenia podaj właściwe rozwiązania.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 113
ćwicz. 2

3. „Wybory parlamentarne i prezydenckie” (rozmowa nauczająca, praca własna lub w parach). Przerysuj na tablicy tabelę ze s. 225 i zaproś uczniów do wspólnego jej wypełniania, zwracając uwagę na podobieństwa i różnice w zasadach wyboru parlamentu i prezydenta. Podobną tabelę uczniowie znajdą w zeszycie ćwiczeń. Jeśli go nie posiadają, zadanie to mogą przerysować do swoich zeszytów. Przypomnij uczniom katastrofę smoleńską w 2010 r., w której zginął ówczesny Prezydent RP Lech Kaczyński z małżonką Marią. Zapytaj, czy pamiętają, kto przejął jego zadania (zgodnie z zapisami Konstytucji RP).

Zeszyt
ćwiczeń
s. 113–114
ćwicz. 3

4. „Zadania prezydenta – znajdź informacje!” (praca z tekstem, praca w parach). Zaproponuj uczniom, aby przejrzeni w parach gazety codzienne lub internetowe serwisy informacyjne i poszukali informacji o działaniach prezydenta w ostatnich dniach lub tygodniach. Uczennice i uczniowie powinni zastanowić się, z jakimi zadaniami (uprawnieniami) są one związane (patrz: przykład na s. 225). Przeczytajcie w klasie kilka z nich.

Podsumuj, że Prezydent w Polsce to nie jedyny przedstawiciel władzy wykonawczej.

5. „Jak rządzi rząd?” (miniwykład, rozmowa nauczająca). Przypomnij, że władzę wykonawczą, obok prezydenta, sprawuje rząd, który tworzą premier wraz z podległymi ministrami. Po zreferowaniu tekstu „Jak rządzi rząd?” (s. 225–226) zapisz na tablicy, kto wchodzi w jego skład. Zapytaj uczniów, czy znają nazwiska osób, które wchodzi obecnie w skład rządu. Czy wiedzą, kto zajmuje stanowisko ministra edukacji?

Zeszyt
ćwiczeń
s. 115
s. 5

Zeszyt
ćwiczeń
s. 115
ćwicz. 6

6. „Powoływanie i odwoływanie rządu” (praca z tekstem). Poproś następnie uczniów, aby zapoznali się z tekstem „Powoływanie i odwoływanie rządu” (s. 227) i spróbowali w zeszytach uzupełnić schemat „Parlament, prezydent i rząd” (s. 228). Uczniowie sprawdzają sobie nawzajem poprawność wykonania zadania.

7. „Administracja publiczna, czyli dlaczego rząd nie rządzi sam” (minidyskusja, praca z tekstem, notatka). By sprowokować krótką rozmowę, zapytaj uczniów i uczennice, ile czasu według nich mogłoby zająć i jak by wyglądało załatwienie takich spraw, jak np. wydanie zgody na budowę szpitala, zarejestrowanie stowarzyszenia, wymiana dowodu osobistego, zawarcie związku małżeńskiego, gdyby zajmował się tym bezpośrednio rząd. Następnie poproś uczniów i uczennice, by po zapoznaniu się z tekstem na s. 228–229 odpowiedzieli w zeszytach na następujące pytania:

- *Jakie są zadania administracji publicznej w Polsce?*
- *Czym się różni administracja rządowa od samorządowej?*
- *Komu podlega bezpośrednio wojewoda?*
- *Co to jest służba cywilna?*

Zwróć uwagę, że głównym zadaniem służby cywilnej jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania państwa, niezależnie od zmiany rządów, ministrów i sytuacji politycznej w kraju. Wyjaśnij uczniom i uczennicom różnice pomiędzy organem a urzędem, podając przykłady. Poproś, by w domu wynotowali w zeszytach adresy i numery telefonów kilku urzędów administracji samorządowej oraz rządowej w swoim regionie.

ZAKOŃCZENIE

8. Podsumowanie (praca z tekstem). Poproś uczniów i uczennice, by przypomnieli sobie wszystkie informacje z lekcji i spróbowali odpowiedzieć na pytanie, jaki system obowiązuje w Polsce. Następnie poleć im, by rozwiązali w zeszycie ćwiczeń test ze s. 229 „Prawda czy fałsz?”. Uczniowie i uczennice samodzielnie określają, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, po czym w parach sprawdzają swoje odpowiedzi, a wątpliwości zgłaszają nauczycielowi. Możesz ich zachęcić, by do tego testu dodali własne pytania (np. o kompetencje prezydenta oraz zadania administracji publicznej).

Zeszyt
ćwiczeń
s. 115
ćwicz. 5

ĆWICZENIA DODATKOWE

→ **„Rząd pracuje”** (praca w grupach). Zachęć uczniów i uczennice, aby przygotowali audycję telewizyjną na temat prac rządu w minionym tygodniu, a następnie zaprezentowali ją na lekcji.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 114
ćwicz. 4

→ **„Ministrowie”** (praca własna). Poleć uczniom, by zapoznali się z pełną listą ministrów na s. 226. Poproś, by wyszukali w środkach masowego przekazu i internecie nazwiska wszystkich urzędujących ministrów.

Sprawdź, czy uczniowie wiedzą (rozumieją), czym zajmują się poszczególne ministerstwa; pomocne w tym będzie ćwiczenie „Jaki minister?” (s. 226–227), w którym uczniowie dopasowują przykłady spraw do kompetencji poszczególnych ministrów.

Uwaga! Materiał poza podstawą programową. Decyzję o realizacji ćwiczenia zostawiamy nauczycielce lub nauczycielowi.

→ **„Pierwsze posiedzenie”** (praca w grupach, symulacja). Zaproponuj inscenizację posiedzenia rządu. Wylosuj spośród uczniów i uczennic osoby, które będą grać rolę

premiera i członków Rady Ministrów. Pozostali mogą odegrać rolę dziennikarzy, którzy przygotowują się do pierwszej konferencji prasowej nowego rządu. Niech każdy wybierze sobie stację telewizyjną, radiową, gazetę czy serwis internetowy, którą chce reprezentować.

Premier otwiera posiedzenie rządu, przedstawia wszystkich ministrów, którzy następnie wyjaśniają, jakiej sprawie należącej do kompetencji ich resortu chcieliby poświęcić najwięcej uwagi (dopilnuj, żeby wypowiedzi były bardzo krótkie, jedno-, dwuzdaniowe). Jeśli wystarczy czasu, uczniowie i uczennice mogą na koniec urządzić krótką konferencję prasową, na której dziennikarze zadadzą przygotowane wcześniej pytania.